

SKOVBØRNEHUS

MÅRSLET

Værdier-menneskesyn-
grundprincipper

Indhold

1. Værdier, Menneskesyn og grundprincipper i Mårslet Skovbørnehus	3
1.1 Menneskesyn.....	3
1.2 Troværdighed, respekt og engagement	3
1.3 Udvikling og læring i anerkendende relationer.....	4
1.4 Børnefællesskaber	4
1.5 Robusthed og selvregulering i hele huset	5
1.6 Forældresamarbejde	5
1.7 Udeliv og motorik	6
1.8 Pædagogik og dagligdag	6
2. Beskrivelse af pædagogikken i vuggestuen i Mårslet Skovbørnehus	7
2.1 Centrale Principper og pædagogik	7
2.1.1 Udeliv.....	7
2.1.2 Overgange.....	7
2.1.3 Fysisk kontakt	8
2.1.4 Nærvær.....	8
2.1.5 Motorik.....	8
2.1.6 Forældresamarbejde	8
2.1.7 Sociale læringsrum	9
2.2. Dagsrytme i vuggestuen	9
2.2.1 Godmorgen og velkomst	9
2.2.2 Morgensamling.....	9
2.2.3 Formiddagsaktiviteter	10
2.2.4 Frokost.....	10
2.2.5 Putning og middagslur.....	11
3. Beskrivelse af pædagogikken i Muslingegruppen i Mårslet Skovbørnehus.	11
3.2 Selvhjulpethed.....	12
3.3 Motorik.....	12
3.3.Udeliv.....	12
3.4 Overgang til skovdelen i Mariendal.....	12
3.4 Venskaber og sociale fællesskaber.....	13
3.3 Forældresamarbejde	13
3.5.Dagsrytme i Muslingegruppen	13
3.5.1 Godmorgen og velkomst	13

3.5.2 Morgensamling.....	14
3.5.3 Formiddagsaktiviteter	14
3.5.4 Frokost.....	15
3.5.5 Middagsstunden.....	15
3.5.6 Eftermiddagen	15
4. Beskrivelse af pædagogikken i Børnehaven i Mårslet Skovbørnehus.....	16
4.1 Udeliv og natur	16
4.2 Rutiner og forudsigelighed.....	16
4.3 Robusthed og selvregulering.....	17
4.4 Motorik.....	18
4.5.Dagsrytme i Børnehaven	18
4.5.1 Morgen i børnehaven.....	18
4.5.2 I Mariendal.....	18
4.5.3 Legepladsen og ture.....	19
4.6 Traditioner	19

1. Værdier, Menneskesyn og grundprincipper i Mårslet Skovbørnehus.

I Aarhus Kommunes børne- og ungepolitik er der formuleret tre overordnede værdier for alt arbejde med børn og unge i kommunen. Troværdighed, Respekt og Engagement. Ud fra disse arbejder vi i Mårslet Skovbørnehus med fokus på følgende kerneområder.

- Udvikling og læring i anerkendende relationer
- Børnefællesskaber
- Robusthed og selvregulering

I det følgende vil vi redegøre for, hvilket menneskesyn der ligger til grund for vores arbejde, og udfolde hvordan vi arbejder ud fra disse værdier og kerneområder.

1.1 Menneskesyn.

Vores menneskesyn bygger på det fundament, at alle mennesker er ligeværdige. Uanset om man er barn eller voksen, høj eller lav, rig eller fattig, har man lige ret til at være i verden og til at blive taget alvorligt af sine omgivelser. Den pædagogiske relation er pr. definition asymmetrisk, når den ene part (pædagogen) har et mål med relationen til den anden part (barnet). Samtidig har pædagogen autoritet og magt i kraft af viden, professionalisme og relationens karakter (denne er kun til en vis grænse selvvalgt). Dermed er relationen ikke ligeværdig, men det udelukker ikke at parterne kan være lige værdige i relationen. Barndommen har sin helt egen værdi. Barnet har ret til at være barn, ret til betydningsfulde relationer og ret til engagerede voksne. Det er i barndommen, at personligheden grundlægges, og der lægges et fundament for, hvordan et menneske kommer til at møde verden i resten af sit liv. Også set i det perspektiv er det altafgørende, at barnet anerkendes og værdsættes.

I Mårslet skovbørnehus skal hvert eneste barn føle sig værdsat og forstået, som den barnet er, og vores pædagogiske fokuspunkter ligger i forlængelse af dette perspektiv.

1.2 Troværdighed, respekt og engagement

I Århus kommunes beskrivelse af værdier og visioner er følgende TRE-værdier formuleret:

”Troværdighed - man skal kunne have tillid til os. Vi står ved det vi gør, og man kan regne med det vi siger. Vi lægger stor vægt på kvalitet og ansvarlighed og tænker i helheder og sammenhænge. Vi møder borgerne og hinanden med åbenhed.

Respekt - alle skal have en god og ordentlig behandling. Vi sætter borgeren i centrum med fokus på både rettigheder og pligter. Vi har et særligt ansvar for at sikre rummelighed og give plads til forskellighed. Vi respekterer andre menneskers ret til egne livsværdier, meninger og erfaringer.

Engagement - den enkeltes indsats gør en forskel og vi skal gøre det endnu bedre. Vi engagerer os fagligt og personligt, og vi stræber efter at gøre en forskel. Vi arbejder målrettet og resultatorienteret og forsøger hele tiden at gøre det endnu bedre. Vi er fleksible og forandringsvillige og sætter pris på nye ideer og initiativer. ” Århus kommune sept 2017.09.07

Dette er en overordnet paraply, som gælder for borgernært arbejde i Aarhus Kommune. Det er vores overordnede værdigrundlag.

1.3 Udvikling og læring i anerkendende relationer.

I forlængelse af vores menneskesyn er vores lærings- og dannelsesforståelse, at det først er i den anerkendende relation, at der skabes trygge og stimulerende læringsmiljøer. Barnet lærer i alle situationer, og vi har et pædagogisk ansvar for kvaliteten af læring i både det fysiske og mentale læringsrum. Når barnet føler sig set, taget alvorligt og forstået, kvalificeres læringsrummet. Vores grundsyn er, at alle følelser (men ikke alle handlinger) er i orden. Gennem anerkendelse tilstræber vi at tage barnets perspektiv med henblik på at se bag om en given handling for at forsøge at afdække intentionen - uden at dømmes. Barnet har ret til sine følelser, og alle følelser er legitime. Vores opgave er at hjælpe barnet til at lære at identificere de forskellige følelser, sætte ord på dem og at være i dem på en konstruktiv måde. Herigennem lærer barnet sig selv og sine egne følelser at kende, hvilket også er afgørende for dets mulighed for at genkende forskellige mentale tilstande hos andre. Vi støtter barnet i at udvikle empati (at kunne sætte sig i andres sted) og til at mentalisere (at have en opmærksomhed omkring egne og andres tanker og følelser), for at øge barnets mulighed for at holde fast i hvem det selv er.

Nærvær og omsorg er grundlæggende forudsætninger for trivsel, som igen er en grundlæggende forudsætning for, at der kan opstå positiv udvikling og læring. Omsorg udmønter sig forskelligt i takt med barnets udvikling og behov. Vi møder barnet, hvor det er, og arbejder ind i dets nærmeste udviklingszone.

Hele vores pædagogik og hverdag tager udgangspunkt i balancen mellem nuets værdi og barnets nærmeste udviklingszone. For at barnet skal opleve sig selv som værdifuldt, er det vigtigt, at vi viser, at barndommen og nuet i sig selv har værdi, herunder at vi møder barnet, der hvor det er, og at vi ikke altid behøver at være i gang med nå til næste skridt. Samtidigt har vi hele tiden et blik rettet mod barnets nærmeste udviklingszone og er klar til at guide barnet i retning af denne, når det rette tidspunkt kommer.

1.4 Børnefællesskaber

De vigtigste relationer i et barns liv findes i familien. Disse relationer hverken kan eller vil vi erstatte. Til gengæld har vi i Mårslet Skovbørnehus noget, som familien ikke kan byde på, nemlig børnefællesskaber! Det er vores opgave som professionelle at sørge for, at alle børn får en deltagelsesbane ind i disse fællesskaber. Disse deltagelsesbaner defineres af det enkelte barns udvikling og forudsætninger, men fælles for alle børn er retten til at kunne spejle sig i ligesindede

for at øve sig i at indgå i sociale fællesskaber, fx i leg. Vi ved, at legen har værdi i sig selv, som børnenes eget rum for spontanitet, kreativitet, demokratiske værdier, sociale omgangsformer og forhandling. Det er således i relationen til de andre børn, at der finder socialisering sted. I denne socialisering udvikler, afprøver og tilegner barnet sig værdifulde kompetencer, som det skal bruge til at indgå i sociale fællesskaber resten af livet.

I Mårslet skovbørnehus skal alle børn føle sig som en værdifuld del af fællesskabet.

1.5 Robusthed og selvregulering i hele huset

Vi arbejder for at styrke børnenes robusthed og livsduelighed. Hermed forstår vi evnen til at håndtere egen tilværelse, tåle både med- og modgang, vokse og modnes. Denne proces finder sted inden i barnet, i takt med at det bliver mødt med tilstrækkelige udfordringer, anerkendelse og forventninger. Vi har høje forventninger på alle børns vegne. Barnet er i udgangspunktet kompetent, og vores opgave er at støtte op om en god udvikling med blik på nærmeste udviklingszone. Vi motiverer og anerkender barnet for, at det øver sig, og indimellem også fejler, og vi opfordrer det til at prøve igen. Og vi fejrer med barnet, når det lykkes med et projekt, som var svært! Vi møder barnet på dets præmisser, med den kapacitet barnet har til rådighed, og "går over broen" til det¹. Ved at anerkende barnets følelser og vejlede det i håndteringen af disse følelser, fordrer vi barnets evne til at mærke sig selv, hvilket er en forudsætning for at kunne regulere sine handlinger ind i en given social kontekst. Vores mål er, at børnene skal *være* ordentlige (navigere i tilværelsen gennem indre regulering med rod i egne normer), fremfor at *opføre sig* ordentligt (baseret på ydre styring ift. Normer og forventninger). Denne evne forudsætter, at barnets selvværd, selvfølelse og selvtillid er veludviklet.

I Mårslet skovbørnehus skal alle børn støttes i de processer, som skaber robusthed og livsduelighed.

1.6 Forældresamarbejde

Vi anser det gode forældresamarbejde som forudsætning for barnets trivsel i daginstitutionen. Vi taler med forældrene på forskellige niveauer, eksempelvis garderobesnak, samtaler, forældremøde, efter behov og mulighed. Desuden formidler vi efter bedste evne via billeder, praktiske informationer og små historier via Børneintra. Vi opfordrer forældrene til at tage aktivt del i institutionens arrangementer, forældreråd og lign. for at fordele det fælles ejerskab og oplevelsen af, at det er vores fælles institution, dvs. både børnenes, personalets og forældrenes institution. Vi faciliterer fællesskabet, men har i høj grad brug for forældrenes følgeskab ind i det. Forældrene er medspillere, og vi italesætter vigtigheden af, at de tager medansvar i små og store udviklingsperspektiver i barnets liv her i Mårslet Skovbørnehus. Vi har brug for, at forældrene får øje på, at de er vigtige medskabere, som i høj grad er med til at sætte stemningen i huset. Det er også centralt for samarbejdet, at vi hører om barnets liv hjemme i familien for at lære barnet

¹ Jf. Per Schultz Jørgensen "Robuste børn" 2017

bedre at kende og hjælpe og støtte det bedst muligt. Den daglige kontakt gradueres naturligt i takt med, at barnet bliver ældre, både af praktiske årsager, og fordi barnets egen formidlingsevne udvikles, så det i stigende grad selv bærer fortællingen om dagen med hjem. Vi ønsker at samarbejde med forældrene om at skabe sammenhæng imellem barnets liv derhjemme og hos os. De mere aldersspecifikke forhold omkring forældresamarbejde er nævnt i beskrivelsen af grupperne.

1.7 Udeliv og motorik

Vi er et Skovbørnehus, og det kan mærkes! Udeliv er en helt naturlig del af vores dagligdag.

Udelivet byder på stærke pædagogiske kvaliteter. Sanseindtryk, som er stærke og varierede, hvilket er med til at styrke den grundlæggende opmærksomhed. Motorik, balanceevne og koordination styrkes, ved at barnet bevæger sig i ujævnt og udfordrende terræn. Udelivet kan fordre varieret social kontakt, større tolerance, færre konflikter og nye legerelationer. Ift. det følelsesmæssige inviterer udeliv til fordybelse, er beroligende og inspirerer til aktiviteter, hvilket har positiv indvirkning på børnenes stressniveau. Fra barnet starter i vuggestue til det er på vej mod skole, har vi fokus på det helt særlige læringsrum, som opstår i udelivet. Det pædagogiske fokus og fundament er det samme ude som inde, og uderummet/legepladserne er en naturlig del af institutionen. Barnets deltagelsesbane varierer og udvikles naturligt i takt med barnets øvrige udvikling, og disse er beskrevet i separate afsnit under de forskellige grupper. Vi skaber uderum, som er tilpasset de forskellige aldersgrupper. For at tage vare på børnenes forskellige behov, er det nødvendigt at lave en differentiering ift., hvem der er ude hvornår, hvor meget og sammen med hvilke andre børn.

Et andet stærkt og fælles fokus i Mårslet Skovbørnehus er motorik. Vi er generelt meget optagede af, at institutionens miljø skal indbyde til aktiviteter, der styrker den motoriske udvikling. Vi ansporer til, at de 3 primærsanser: vestibulærsansen, taktilsansen og kinæsthesiansen skal stimuleres i det daglige. Vores udgangspunkt er, at velstimulerede og dermed velintegrerede primærsanser er en forudsætning for barnets mulighed for at udvikle sig optimalt både kropsligt, socialt og kognitivt. Det kommer både til udtryk i Skovbørnehusets indretning, valg af aktiviteter og vores adfærd omkring børnene. Børnene oplever miljøer (ude som inde), som indbyder til bevægelse; hoppe, trille, gyngede, dreje, løbe, kaste, m.v. Udelivet indbyder til motorisk udvikling, ligesom vi har et særligt motorikrum, hvor der er mulighed for indendørs aktiviteter med gynger, madrasser, faldmætter og lign. Vi tilstræber at være aktive rollemodeller for – og sammen med – børnene og både gå foran, bagved og ved siden af afhængigt af det enkelte barns udvikling, interesse og dagsform.

1.8 Pædagogik og dagligdag.

I det følgende beskrives, hvordan vores værdier, menneskesyn og teoretiske overvejelser udfolder sig i vores konkrete praksis i hverdagen med børnene i de forskellige børnegrupper. Vi har i hver gruppe beskrevet nogle centrale emner, som gerne skulle give et repræsentativt billede af vores

pædagogik og hverdag. Mårslet Skovbørnehus er en integreret institution, som har en primær opdeling i 2 vuggestuegrupper (Tanglopper og Haletudser) 1 mellemgruppe (Muslinger) og 2 børnehavegrupper (Krabber og Søjstjerner). Vores struktur med 3 grupper på Testrupvej i Mårslet og 2 grupper som dagligt tager bussen til Mariendal, gør, at vi skal tænke sammenhængskraft og integration på en lidt anden måde end traditionelle integrerede institutioner. Derfor værner vi blandt andet om vores fælles traditioner², som ligger ud over hverdagen, og vores morgen- og eftermiddagsstunder, hvor vi er samlet i Mårslet.

2. Beskrivelse af pædagogikken i vuggestuen i Mårslet Skovbørnehus

2.1 Centrale Principper og pædagogik

Der er en stærk sammenhæng mellem fysisk og psykisk kunnen. I takt med, at barnet oplever, at det kan mere og mere, og at fysiske færdigheder udvikles, vil det psykiske overskud øges. Dette fordrer blandt andet barnets lyst til at udfolde sig, og giver barnet mod på at møde nye udfordringer med troen på egne evner. Mestring og succesoplevelser giver lyst til mere. Vi indgår i omsorgsfulde, tillidsfulde og trygge relationer med børnene, da tryk tilknytning er grundlæggende for børnenes selvværd og udviklingsmuligheder. Vi anerkender og roser børnene for at italesætte deres succeser og give dem lyst til at øve sig mere.

2.1.1 Udeliv

Vi er et skovbørnehus og udeliv er en central del af vores hverdag. For vuggestuebørn udfolder udelivet sig primært på legepladsen og små ture i nærområdet. Vi præsenterer barnet for de forskellige vejr, sanseindtryk, flora og fauna og lege, der findes på legepladsen. Udeliv kan både dække over særlige aktiviteter, som kun kan finde sted ude, og aktiviteter som normalt ville være inden døre, men også fungerer ude. Legepladsen danner desuden ramme for et helt unikt motorisk læringsrum for vuggestuebarnet. Bare det at bevæge sig rundt i et miljø, som er designet til at være afvekslende, udfordrende og kropsligt motiverende, styrker barnets motoriske udvikling.

2.1.2 Overgange

Ved overgange fra en aktivitet til en anden, forbereder vi børnene på det næste, der skal foregå, så de kan indstille sig på det. Børnene inddrages i afslutningen af den aktuelle aktivitet og oprydningen. Nogle overgange, fx når vi skal ind fra legepladsen, fungerer bedst i mindre grupper. Det giver større mulighed for, at vi fx kan give det enkelte barn den rette støtte til selv at tage overblik af.

² Se afsnit 4.6 "Traditioner"

2.1.3 Fysisk kontakt

Vi ved, at små børn har et basalt behov for fysisk kontakt for at kunne trives. Vi bestræber os på at være fysisk til rådighed og nærværende i kontakten med børnene, på det niveau det enkelte barn har brug for det. Især de mindste børn har brug for høj grad af fysisk kontakt, både for at komme rundt, og når vi er stationære på "gulvet". Vi prioriterer at forholde os stationært og tilgængeligt omkring de mindste børn, og skærme dem for unødige indtryk, så de får den fornødne ro til selv at kunne indtage vuggestuen i eget tempo. De større børn har ligeledes brug for fysisk kontakt og vejledning både i forhold til tilegnelse af færdigheder, og til at håndtere diverse følelser. Vi holder i hånden, trøster, vugger, krammer, masserer, nusser, tumler, osv. Både med fokus på kropslig læring, følelsesmæssig- og social udvikling.

2.1.4 Nærvær

Vi vil være nærværende i aktiviteter uanset aktiviteternes karakter, om vi er på legepladsen, badeværelset, garderoben, spiller, spiser frokost, leger konstruktionslege osv. Vi bestræber os på at forstå intentionen bag enhver handling fra barnet, samt at gå ind i en situation med forståelse for barnets forudsætninger (dagsform, behov, alder, optagethed og udvikling). Ved at arbejde på denne måde, kan vi bedst muligt opnå et kendskab og en tryk relation med barnet, samt støtte og guide det enkelte barn, ud fra hvor det befinder sig.

At være i øjenhøjde med børnene er centralt for kommunikationen med dem. Vi placerer os helst på gulvet, hvor vi kan være tæt på børnene. Vi anerkender barnets følelser og viser det, at alle følelser er okay, og at det har ret til alle følelser. Vi italesætter de forskellige følelser, afstemmer affektivt, viser omsorg, trøster, glædes ved og sætter ord på følelser sammen med barnet. Vi støtter barnet i dets læring af, at følelser ikke er farlige, at nogle følelser er rare at være i og andre ikke, og at selv de følelser, der kan gøre ondt, går over igen. Vi italesætter grin, glædes-hvin og kropslig begejstring, og anviser konstruktive handlemuligheder ved fx vrede eller frustration.

2.1.5 Motorik

Vi arbejder på, at barnet skal opleve følelsen af mestring, både psykisk og fysisk, og understøtter den læring, barnet skal gennemgå for at mestre egen krop: være selvhjulpnen med madkassen, af- og påklædning, forflytninger fra et sted til et andet i forskelligt terræn osv. Vi faciliterer læringsrummet og vejleder, guider og opmuntrer barnet i det. Gennem mestring næres barnets selvtillid og selvfølelse, hvilket ligger til grund for et godt selvværd. Børnene må gerne knokle med det, de øver sig på, mens de oplever, at vi tror på dem og støtter dem. Vi arbejder med motorik som en højt prioriteret og naturlig del af hverdagen, både med fokus på selvhjulpnenhed, sanseintegration og kropslig udvikling som forudsætning for psykisk mestring.

2.1.6 Forældresamarbejde

Når barnet starter i vuggestue, er det ofte familiens første møde med daginstitutionsverdnen. Det er en stor omvæltning i en families liv. Blandt andet derfor har kommunikationen mellem vuggestue og forældre særligt høj prioritet i vuggestuen. Det er her, den grundlæggende tillid og forståelse mellem forældre og pædagogisk personale skal oparbejdes. Vi bestræber os på at nære den tillid ved at formidle, hvordan barnets dag har været, og fortæller gerne om små og store

episoder, glæder og udfordringer fra dagen. Ud over de gængse platforme har vi i vuggestuen whiteboardtavler, hvor vi tilstræber dagligt at beskrive nogle af dagens aktiviteter. Se i øvrigt afsnit 1.5 Forældresamarbejde

2.1.7 Sociale læringsrum

Børnene får mere og mere øjnene op for hinanden i løbet af deres tid i vuggestuen, hvilket vi understøtter ved at være tilstede og guidende i det omfang, børnene har brug for det. De yngste observerer hinanden, og parallelle opstår. De lidt ældre børn bliver mere opmærksomme på hinanden, og der begynder at komme spirer til empati, venskaber og rollelege. Vi er til stede i denne udvikling og hjælper børnene med at aflæse hinandens følelser og hensigter for at understøtte relationsdannelser.

Vi opfordrer børnene til at hjælpe hinanden, det kan bl.a. være i garderoben og ved måltider. Vi guider, så børnene efterhånden vil få større forståelse for andres behov, og hjælpe eller spørge hinanden om hjælp uden vores opfordring.

I konfliktsituationer er vi nærværende og indtager ikke en dømmende rolle, men hjælper børnene med at sætte ord på konflikten, og de følelser det indebærer. Begge parter skal føle sig forstået, set og hørt, samtidig med at der tales om, hvad der er og ikke er i orden at gøre i en konflikt. I stedet for irettesættelse, anviser vi, hvad barnet gerne må gøre i stedet for den handling, barnet er i gang med.

2.2. Dagsrytme i vuggestuen

2.2.1 Godmorgen og velkomst

Vi lægger stor vægt på en god modtagelse af børnene, så det enkelte barn får den bedste start på dagen som muligt. For at fremme dette, siger vi pænt godmorgen til både forælder og barn, viser interesse for barnet og familien og tilbyder fysisk kontakt. For at kunne møde barnet, hvor det er, modtager vi gerne en overlevering fra forældrene omkring barnets søvn, humør og morgens aktiviteter.

Det varierer, hvilke rum vi benytter til at modtage børnene. Så vidt muligt benytter vi uderummet meget, det er dog årstidsbestemt hvor mange, og hvilke børn der modtages ude. Vi differentierer også modtagelsen af det enkelte barn ift. deres udvikling, forudsætninger, behov, samt hvad tid på dagen vi modtager barnet, hvilket rum de modtages i.

Vi ønsker fleksibilitet til at gribe dagen uden rigide retningslinjer, men med anvisninger og udgangspunkter.

2.2.2 Morgensamling

Morgensamling er fast programpunkt hver dag, da samlingen har mange værdifulde elementer og giver rum til at se hinanden i gruppefællesskabet. Det giver sammenhold og giver socialt samspil i

en fælles ramme, som er genkendelig fra dag til dag. Børnene er på skift i fokus og øver sig på at være det og ikke at være det.

Morgensamlingen er rammesat af en start- og slutsang, som er de samme hver dag. Startsangens har til formål at vise, at nu starter denne aktivitet, samt at børnenes skal få øje på hinanden, og mærke fællesskabet. Og slutsangen indikerer, at aktiviteten er ved at nå sin afslutning.

Børnene inddrages på forskellige måder, bl.a. ved at vælge sange, vælge fagter, fortælle noget eller vise noget. Indholdet varierer fra sange, rytmelege, sjov og alvor, historier, samtaler om oplevelser og associationer, inspiration fra andres påklædning, vejret og lignende. Dette går i høj grad ind og stimulerer børnenes sprog, sociale kompetencer og motorik. Sprogligt bliver udtale, fonetik og sætningsopbygning stimuleret gennem sange, samtale, rim og remser. Dette fællesskab giver læring om krop, materialer, følelser, fællesskab, fysisk kontakt mellem børnene, deltagelse ud fra den præmis, barnet har. Vi har et bredt repertoire af sange, sanglege samt rim og remser, som kommer i spil i morgensamlingen. Vi veksler mellem traditionelle børnesange og nyere, mellem sange med højt og lavt tempo, mellem bevægelses- og stillesiddende sange samt arbejder meget med gentagelser og forudsigelighed for at skabe dynamiske samlinger, som passer til den pågældende børnegruppe og dennes kapacitet på dagen. Vi viser og italesætter accept og anerkendelse af børnenes forskellige deltagelsesmuligheder ind i samlingen, både for at vise over for det enkelte barn, men også over for fællesskabet at der er forskel, alt efter alder og udvikling, og at det er helt okay. Vi forventer, at børnene deltager på det niveau, de kan.

2.2.3 Formiddagsaktiviteter

Om formiddagen efter morgensamling har vi aktiviteter på tværs af stuerne. Det foregår i grupper sammensat på forhånd (dog med fleksibilitet). Grupper dannes ud fra relationelle forhold i børnegruppen, og med tanke på nærmeste udviklingszone. Det giver en lille gruppe i et større fællesskab god mulighed for. Vi har fokus både på det relationelle, sociale og på det enkelte barn. Vi tilstræber, at det enkelte barn skal opleve genkendelighed og tilpas udfordring. Grupperne bliver oftest sammensat af børn, der skal hjælpe hinanden til at øve sig på det samme. Det kan fx være relationer, kropslige færdigheder, eller hvis de har brug for sansemotorisk stimulering. Eksempler på aktiviteter kan være: brætspil, sanglege, rollelege, gåture, leg i motorikrum, male/tegne/forme i Krearummet. Legepladsen bruges også som rum for aktiviteter med forskelligt indhold/fokus. Ugeskema sikrer alle børns skiftevis deltagelse i "aktivitets-gruppe".

2.2.4 Frokost

Inden vi starter på at spise, skal alle vaske hænder. Der er mange elementer i dette; vente på tur, smøge ærmer op, sæbe hænderne ind, skylle sæben af, tørre hænderne og gå ind på stuen. Vi hjælper børnene til at blive så selvhjulpne som muligt, ved at lade dem gøre så meget som de kan selv med vores vejledning. På stuen har vi tre forskellige siddemuligheder; høj stol med og uden bøjle samt skammel. Vi opfordrer børnene til, i så høj grad som muligt, selv at bestige deres stol. Nogle børn hjælper med at dække bord, og nogle hjælper med at tage madpakkerne fra køleskabet over på rullebordet og køre rullebordet ind på stuen. Vi har faste spisegrupper og pladser, for at give børnene en tryk og forudsigelig ramme, og hjælpe dem til at få øje på andre

børn end de nærmeste kammerater. Vi tilstræber rolig og behagelig stemning ved måltidet. Vi taler sammen om maden og dagen, lytter til de andre og fortæller selv. Selvhjulpethed er af stor værdi for os og børnene, og det kommer også til udtryk ved måltider. Alt efter alder pakker børnene selv madpakken ud, hælder selv op i sit glas fra en lille kande, samt har relativ valgfrihed i egen madkasse. Der falder ro på efter formiddagens aktiviteter, og børnene skal snart sove.

2.2.5 Putning og middagslur

Vi tilstræber at hele situationen omkring putning er præget af en rolig og behagelig stemning, så barnet forberedes på at falde til ro og få en god søvn.

På badeværelset øver børnene færdigheder ift. at tage deres tøj af og på, tage bleen af, gå på toilettet, m.v. Vi opfordrer og vejleder barnet i dets læringsproces omkring selvhjulpethed, og anerkender og roser dets initiativer, for at fordre motivationen for yderligere øvning, og efterfølgende mestring. Nogle børn går på toilet, nogle bliver inspireret, andre ikke endnu. Vi respekterer og værdsætter situationens intimitet. Både det at vi har noget af tøjet af børnene, og at det ofte er der, vi har den længste uafbrudte en-til-en-kontakt med barnet.

De fleste af børnene sover i krybberummet. Barnet kravler selv op ad stigen til krybben, og om vinteren hjælper barnet i det mulige omfang med at bære sin dyne/pude ud til krybben. Vi italesætter roen i krybberummet, og hjælper barnet til rette i krybben med dyne, pude og evt. sut, klud og bamse, siger "sov godt" og lader barnet selv falde i søvn i sit eget selskab, i det omfang det er muligt. Vi har babyalarmer i krybberummet, men går også ud og kigger til børnene med jævne mellemrum.

De yngste af børnene sover oftest to gange i løbet af dagen. Vi vurderer i samråd med forældrene, hvornår barnet er klar til at overgå til en enkelt lur. Det kan variere meget fra barn til barn. De ældste vuggestuebørn sover på madrasser sammen med de yngste børnehalebørn. De øver sig i at finde ro i andres selskab, og at kunne regulere sig ind i den situation. Her er bl.a. en platform, hvor de møder deres kommende gruppe-kammerater og oplever at nu bliver de selv snart børnehalebørn. Når de vågner, står de selv op, lister ud og kommer ud og får hjælp til at komme på toilet og i tøjet igen.

Vi prioriterer barnets søvn højt og vækker kun nødtigt. Det er i søvnen, at barnet bearbejder alle dagens utrolig mange indtryk, og at hjernen restituerer. Vi vejleder gerne forældrene i disse forhold, og gør opmærksom på, at manglende evne til at falde i søvn om aftenen kan have mange andre årsager end "for lang" middagslur.

3. Beskrivelse af pædagogikken i Muslingegruppen i Mårslet Skovbørnehus.

3.2 Selvhjulpethed.

At styrke børnenes lyst til at kunne og ville være selvhjulpne er hele tiden med i vores daglige arbejde. Vi sætter derfor også tempoet for vores aktiviteter efter, at børnene selv skal tage tøj af og på, selv hænge rygsækken op, pakke egen rygsæk med hjælp fra en voksen, selv hente evt. ble i deres rum, selv smide den i skraldespanden osv. Vi tager os tid til at lægge mærke til børnenes små landvindinger, og det udløser ofte et "high five" (håndflade mod håndflade), når barnet har klaret noget nyt. Vi opfordrer børnene til at søge hjælp hos hinanden, hvilket udvikler en rigtig god hjælpsomhedskultur og blik for, hvad andre har brug for hjælp til. Da alle muslinger er enten på vej til at smide bleen, sutten, og middagssøvnen eller lige har gjort det, er der naturligt fokus på snak om disse emner, hvilket også ofte giver gensidig inspiration børnene imellem.

3.3 Motorik.

At give børnene tid til at gøre mest muligt selv i de daglige rutiner, er en bevidst måde at arbejde med deres primære sanser på. Der er masser af motorisk træning i at klatre op og hænge egen rygsæk på plads i garderoben, og i selv at tage en beskidt flyverdragt af. Derudover er vores legeplads indrettet til motoriske udfoldelser med gynger, klatretræer, kolbøttestænger, vandbane i sandkassen, krat til at bygge huler i, store grene og brædder til at bygge med og balancere på. Vi voksne er meget bevidste om at bruge os selv fysisk sammen med børnene, f.eks. gynge, bruge kolbøttestængerne, være med i fangelegen osv. Vi er også bevidst fysiske i vores kontakt med børnene; holder i hånd, giver krammere, tumler, trøster, og masserer, holder øjenkontakt og bruger vores ansigtsmimik og tonefald. Dette dels fordi det skaber tilknytningen mellem os og børnene, dels fordi det er uhyre vigtigt for deres kropslige læring, samt følelsesmæssige og sociale udvikling.

3.3.Udeliv.

Alle de aktiviteter, som *kan* foregå ude, foregår typisk ude. F.eks. tager vi tegnegrej, maleværksted, spil mm. med udenfor under halvtaget året rundt. På den måde vænnes muslinge børnene langsomt til den mængde udeliv, de fremadrettet også vil få i Mariendal, men endnu med toilet og skiftefaciliteter og sovegrej til en evt. middagslur tættere på. Vi er stort set altid ude fra morgenstunden, og det er kun i vinterhalvåret, at vi måske er indenfor i fællesrum eller krearum, mens nogle af muslingerne sover til middag.

3.4 Overgang til skovdelen i Mariendal.

Vi har fast ugentlig tur til Mariendal hver torsdag med ca. 2/3 af gruppen, - som udgangspunkt hovedsageligt med de børn, som ikke længere sover til middag. Dette for at børnene gradvist og kontinuerligt lærer Mariendal at kende på alle årstider, så overgangen til skovdelen på den måde lettes. Det skaber også en sammenhængskraft mellem de to fysisk adskilte destinationer, både for børn og personale. Det giver dog bedst mening, at børnene først er med, når de kan undvære middagssøvnen, ellers er der for kort tid til leg derude. Samtidig giver opdelingen en unik mulighed for at have en lille legegruppe hjemme i Mårslet, som får tid og ro til at komme lidt tættere på hinanden.

3.4 Venskaber og sociale fællesskaber.

Det er nyt og spændende for børnene i 2-3 års alderen at få venskaber og måske være på sin første legeaftale hjemme hos en, eller have en kammerat med hjem. Dette understøtter vi verbalt, og vi hjælper de børn, der måske har lidt udfordringer med at indgå i de sociale fællesskaber på vej ved f.eks. at lave små legegrupper, tage os tid til dialogen når konflikterne opstår, og undgå at være "dommere" i konfliktløsningen, men forsøge at hjælpe begge parter til at forstå situationen og blive klogere på sig selv og hinanden. Dialogen med forældrene om de udfordringer, barnet evt. har, er også vigtig for barnets sociale læring. Vi vægter børnenes frie leg og fantasi i det daglige, og understøtter den aktivt ved ofte at deltage i legen som voksne. Vi går i vores pædagogiske arbejde skiftevis "foran", "ved siden af" og "bag ved" barnet, alt efter hvad der er brug for i den givne situation. Dvs. nogle gange styrer vi situationen, andre gange er vi aktive medspillere i legen, og andre gange observerer vi og lægger mærke til, hvad der sker børnene imellem.

3.3 Forældresamarbejde.

Vi er bevidste om, at det er en forandring for forældre at gå fra den tættere forældrekontakt i vuggestue eller dagpleje til den lidt mindre tætte kontakt i børnehaven. Barnets udvikling til børnehavebarn med større fokus på venskaber og leg i små grupper gør dog også, at behovet for forældrekontakt forandres fra, at personale og forældre kommunikerer om barnets trivsel, til at barnet selv fortæller mere hjemme, og barnets oplevelser formidles mere på gruppeplan end individuelt. Efter behov vil der stadig være garderobesnakke når beskeder skal udveksles, oplevelser skal viderefortælles, eller der er brug for en lille snak om nye landvindinger eller udfordringer for barnet. Der er rigtig meget sproglig og social læring for barnet ved at viderefortælle derhjemme, samt høre om forældrenes oplevelser. Vi forsøger at understøtte dette læringsrum med billeder fra dagen, som vi flere gange om ugen lægger på Børneintra. Vi tilstræber også mindst hver anden dag at lægge en lille nyhed fradagen op på Børneintra i gruppen.

Da der henholdsvis i vuggestuen eller i dagplejen, hvor barnet kommer fra, har været statusudviklingssamtale tæt på, at barnet er fyldt 3 år, har vi valgt kun at holde 3 måneders samtale i Muslingegruppen, hvis der er særligt behov. Vi sprogtester børnene individuelt i perioden mellem de er 3 og 3,4 år.

3.5.Dagsrytme i Muslingegruppen

3.5.1 Godmorgen og velkomst

Muslingegruppen er primært ude, ligesom skovbørnehavegrupperne. Derfor skal børnene komme påklædt til udeliv om morgenen. Der er en voksen i modtagerummet til at tage imod, sige godmorgen, nævner barnets navn, og hjælpe barnet igang med at lege, tegne, bygge med klodser eller andre små- aktiviteter omkring modtagerummet og halvtaget, som er morgenbasen. Vi går i børnehøjde, - kommunikationen med barnet i fokus for at skabe tryghed og en god overgang for barnet mellem forældre og personale. Der er fokus på, at barnet får en god start på dagen, vi

spørger ind til oplevelser fra dagen før, snakker om motiver på tøjet, giver et knus eller holder lige lidt i hånd. Der tages imod beskeder fra forældrene, og evt. korte snakke om barnets trivsel osv. Puslespil, plus-plus'er, tegnegrej eller Lego tages frem, - aktiviteter som de voksne kan gå til og fra, så der er tid til at modtage de børn, der kommer og modtage/give beskeder til forældrene.

Vi italesætter dagens vejr, og snakker om de muligheder for leg udenfor det giver, eks. hoppe i vandpytter, grave vandkanaler, tegne på de tørre fliser, plukke æbler fra æbletræerne, samle snegle efter en regnbyge, lede efter spindelvæv. Personalet tilpasser løbende barnets påklædning til dagen (eks. gummistøvler /sko, regntøj)

3.5.2 Morgensamling

Når skovbørnene er kørt af sted med bussen, samles muslingerne under det lille grønne halvtag. (Rygsækkene bliver hængende i barnets garderobe i modtagerummet). Vi vægter at skabe gruppefølelse; vi synger "Hej Godmorgen" (som vuggestuebørnene kender fra vuggestuen), rytmeklap, rasleinstrumenter nogle gange. Vi taler om, hvem der er her, og hvem der har fri/er syg osv. Vi ønsker at bevidstgøre børnene om, at de er en del af denne gruppe, hvor vi lægger mærke til hinanden, hvordan vi har det, og hvad vi er optaget af hver især. Barnet øver sig i at sige noget i større gruppe, og også i IKKE at sige noget, når andre fortæller. Vi bruger ind imellem en "fortælle-pind", som hjælper barnet til fysisk at mærke forskel på, hvornår man må fortælle (når man holder pinden i hånden), og hvornår man skal lytte. Samtalen følger det, børnene er optaget af, og dvæler især ved det, flere er optaget af. Vi forsøger at gribe de fælles interesser, lade dagens leg og aktiviteter tage afsæt i det, børnene har en fælles interesse i. Det styrker, at børnene føler sig som værdifulde bidragsydere til fællesskabet og er medskabere af vores fælles samvær.

Vi synger hver dag et par sange, gerne nogen der passer til årstiden eller til det, børnene er optaget af. Vi laver bevidst mange gentagelser af de samme sange over en periode, ofte med fagter til. Sange stimulerer sproget, rytmefølelsen og fællesskabsfølelsen ved at kende de samme sange. Vi kan høre, at sangene til samling ofte lever videre i løbet af dagen, når børnene gynger, er på toilettet eller lignende.

Børnene får 1-2 små stykker brød under samlingen. De skiftes til at dele ud og øver sig i systematisk at huske alle, man deler ud til. De voksne fordeler sig ved samlingen, efter hvilke børn der har brug for lidt hjælp til at sidde stille og holde fokus. Vi bruger megen mimik, kropslighed og humor for at samle børnenes opmærksomhed. Vi øver børnene i at modtage en kollektiv besked, og træner deres tidsfølelse ved at fortælle dem om dagens program, tænke tilbage på oplevelser fra i går og måske fortælle om, hvad der skal ske i morgen.

Fødselsdage, som i vores gruppe typisk er 3 års fødselsdage, fejrer vi gerne til morgensamling. Vi synger fødselsdagssang og fødselaren får en lille gave fra børnehaven. Barnet deler meget gerne noget ud ved samling, det kan være boller, frugt, nødder eller kage.

3.5.3 Formiddagsaktiviteter

Formiddagens aktiviteter tager som regel afsæt i vores ugeplan, hvor turdag til Mariendal, båldag, kreaaktivitet, motorikaktivitet eller tur i området er nogenlunde faste elementer. Dog vælger vi også at følge de input, børnene kommer med, og følger evt. spontane ideer eller muligheder, som

årstiden eller vejret bringer. Vi tager meget afsæt i, hvor børnegruppen er lige pt. F.eks. kan aktiviteterne variere alt efter, om der er overvægt af drenge eller piger i gruppen, om der er særlige interesser blandt børnene, eller der er færdigheder, vi med fordel kan øve med dem. Vi tager altid udgangspunkt i børnenes nærmeste udviklingszone, så udfordringer tilpasses, og vi nyder også at være sammen med børnene om det, de i forvejen er gode til, og bare være i det. Når det er muligt, laver vi små legegrupper og arbejder med at udvikle børnenes venskaber og sociale kompetencer.

3.5.4 Frokost

Vi vasker hænder inden vi spiser, og børnene øver sig i at stå i kø, og give plads til at vente på, at den foran er færdig, og at sige til, når man selv er færdig, så den næste kan komme til.

Børnene er fordelt ved bordbænkesæt, og de lærer hvilket bord, de skal sidde ved. De lærer at pakke egen rygsæk og drikkedunk ud, og vi guider dem til at spise de mest nærende ting som rugbrød først og gemme desserten til sidst. Vi snakker om den forskellige mad, vi har med, og børnene udvider måske horisonten for, hvad de kunne få lyst til at smage og have med. Vi snakker også om, hvor vigtigt det er at spise sund mad for at have energi for at lege hele dagen uden at blive alt for træt og ked af det. Tit fortæller de voksne en fantasihistorie eller læser en lille bog ved hver enkelt bordbænkesæt.

Efter frokosten kommer alle muslinge børnene på toilettet, og vi lægger stor vægt på, at de også her bliver så selvhjulpne som muligt. At de selv tager tøjet af, selv klatrer op på toilettet, og at de, der bruger ble, selv henter en ny ble i deres rum, tager den brugte af og smider den i skraldespanden osv.

3.5.5 Middagsstunden

Hos Muslingerne er der både børn som sover til middag, børn som ikke gør og dem som er i overgangen. Det forandrer sig i takt med børnegruppens alder og behov, så i perioder er der en stor gruppe, der er vågne og ikke har behov for middagslur. Da vi er tæt på huset, kan vi være fleksible ift. barnets behov for søvn, og der er plads til at komme ind at hvile nogle dage, selvom man egentlig har droppet søvnen. Børnene, der skal sove, ligger på små sovemadrasser i motorikrummet, hvor også de ældste vuggestuebørn sover. En voksen putter børnene, og sidder hos dem til de fleste sover eller er rolige. Imens leges der rolige lege udenfor på legepladsen, i fællesrummet eller i krearummet. Der er ro til at høre en historie, spille et spil, lege i en krog eller lege med udklædningstøj.

3.5.6 Eftermiddagen

Alle børn kommer på toilet før eller efter eftermiddagsmaden, og vi spiser eftermiddagsmad under halvtaget, mens de sidste børn vågner af middagsluren. Når skovbørnene kommer hjem fra Mariendal ca. 14.45, stiger intensiteten på legepladsen. Der er gensynsglæde og nye legemuligheder med nogle større børnehalebørn, især dem, som muslingerne kender, som nyligt er rykket op til krabbe- eller søstjernegruppen i Mariendal. Forældrekontakten prioriteres i tidsrummet, mens børnene hentes, men vi vægter også, at det ikke bliver på bekostning af børnene. Vi synes, det er fint at børnene lærer, at de nogle gange skal vente, til de voksne har talt

færdig, og andre gange er det barnets behov, der kommer først, og en snak med en forælder på legepladsen må afbrydes midlertidigt.

4. Beskrivelse af pædagogikken i Børnehaven i Mårslet Skovbørnehus.

4.1 Udeliv og natur

Vores hverdag og pædagogik er gennemsyret af det faktum, at vi opholder os ude året rundt. Naturen giver unikke og helt særlige muligheder i forhold til det pædagogiske indhold. Vi arbejder i og med naturen som udgangspunkt for læring både individuelt, socialt og ift. generel omverdensforståelse. Vi arbejder ikke som en decideret naturskole (med konkrete læringsmål i forhold til viden om naturen), men med fælles opmærksomhed på, og formidling af, de forskellige naturfænomener. Vi italesætter de forskellige vejrtyper, årstider, typer af natur, flora og fauna med øje for det særlige læringsrum, der opstår i naturen, hvor barnet får mulighed for at gøre sig erfaringer med disse på egen krop. Vi er optagede af at være nysgerrige og undersøgende i naturen sammen med børnene og gør en dyd af at være passionerede rollemodeller. Vores helhjertede engagement fordrer børnenes lyst til at lade sig optage af naturens kvaliteter, og skaber rum for fælles fordybelse samt fælles styret fokus og optagethed. Vi ved, at naturen sætter en unik ramme for sanseoplevelser, viden om og opmærksomhed for det foranderlige og de store kontraster, der findes i naturen, samt ro og fordybelse. Alt sammen noget som styrker barnets omverdensforståelse, forestillingsevne og fantasi. Uderummet fordrer desuden i høj grad varieret social kontakt, i og med at der kan skabes legitime divergerende deltagelsesbaner ind i sociale fællesskaber. Her er plads til, at børn kan have forskellige kompetencer og styrker, og samtidigt kan rummes i fællesskabet ud fra de forskellige præmisser. Vi arbejder på, at børnene skal opleve vores natur som et trygt og godt rum at færdes i, samt gøre sig erfaringer med hvordan man passer på naturen og sig selv i den. Erfaringer som de kan tage med sig videre i livet.

Vi kører hver dag med bus fra Mårslet, ud til vores base i Mariendal. Her har vi mulighed for at opholde os ved huset eller på legepladsen, men også i høj grad at begive os ud i den omkringliggende natur med krat, strand og skov inden for overskuelig afstand.

4.2 Rutiner og forudsigelighed.

Vi ved, at forudsigelighed er godt for børn. Det er med udgangspunkt i det genkendelige, at der frigives ressourcer i barnet til at forholde sig til det nye, det uforudsigelige og foranderlige. I og med, at der er stor foranderlighed i udemiljøet (med al den værdi som ligger i det), har barnet behov for tilsvarende tydelighed ift. de uforanderlige ting. Vi arbejder med tydelige strukturer fx omkring samling, siddemakker og andre faste holdepunkter i "det fri".

Overgange fylder meget i vores dagligdag (fra Mårslet til Mariendal og tilbage igen, samt generelt mellem aktiviteter i løbet af dagen), og vi arbejder med at tydeliggøre (og lette) disse overgange

på forskellige måder tilpasset den aktuelle børnegrupperes kapacitet og behov. Et middel hertil kan være tydelige visuelle systemer.

Vi lægger stor vægt på at besøge de samme udflugtsmål flere gange, så børnene oplever genkendelsen, og forskellen på at komme et sted som 3- og 6årig, samt i forskelligt vejr. Vi har navngivet mange forskellige steder i området fx Rævekløften, Egeskoven, Brombærkrattet, Krokodillefloden osv. Vi italesætter stedets karakteristika og muligheder for børnene, og ansporer til, at "gamle" lege tages op igen og videreudvikles. Børnene opnår hurtigt følelsen af ejerskab, og at de har et tilhørsforhold til stedet, og de er i høj grad med til at bære den fælles kultur omkring disse steder videre. Nogle steder findes der lege, som har eksisteret i 10-15 år!

Alle børnehavebørn i Mårslet Skovbørnehus har en rygsæk med en kop og et naturmærke på. Det er en stor og vigtig del af hverdagen hos os. Rygsækken er barnets helt egen, mens det går i børnehaven, og den har både praktiske funktioner og relevans i et pædagogisk perspektiv. Den repræsenterer tryghed, ansvar og muligheder. Børnene bærer naturligt selv deres rygsæk, og vi har dem med, selv når det ikke er strengt nødvendigt. Se desuden afsnit *4.3 Robusthed og Selvregulering*.

4.3 Robusthed og selvregulering

Ligesom i perspektivet omkring forudsigelighed, spiller rygsækken også ind, i et robusthedsperspektiv. For at barnet kan opleve sig selv som kompetent, er det afhængigt af, at vi som voksne stiller krav, og har store forventninger til det. Fx er det med stor naturlighed, at barnet bærer sin egen rygsæk – også hvis det har fyldt den med sten fra stranden. Som nævnt i afsnit *1.5 Robusthed og Selvregulering i hele huset* har vi høje forventninger til alle børn, og vi støtter op om det enkelte barns udvikling. Målet her er, at barnet skal have mulighed for at opleve, hvad det har af kapacitet i forhold til de udfordringer, det møder. Gentagne oplevelser af denne art ligger til grund for at opnå oplevelsen af mestring – både psykisk og fysisk. Oplevelsen af mestring kan kun opnås gennem kropslig erfaring, og vores opgave er at støtte barnet, mens det gennemgår processen.

Vi har ikke hegn i Mariendal og omegn. Det sætter store krav til børnenes evne til at regulere sig, og til at have et ansvar for egen færden. Vi arbejder med en grundregel om, at man skal kunne se og høre en voksen, eller lave særlig aftale. Samtidigt ansporer vi børnene til at mærke efter og tage ansvar for at understøtte evnen til at regulere sig selv ud fra egne erfaringer, normer og værdier, og ikke kun at "rette ind" efter de voksnes regler. Vi oplever, at fraværet af hegn som fysisk manifestation af grænse, fungerer som en rigtig god øvebane, og børnene bliver hurtigt gode til at respektere dette forhold. Samtidigt er der høj grad af social læring børnene imellem også på dette punkt, og vi ser, at de større børnehavebørn vokser med den opgave, det er, at vejlede deres yngre kammerater.

4.4 Motorik

Hver dag har vi fokus på, at børnene bruger deres kroppe og veksler mellem højt og lavt tempo og intensitet i aktivitet (arousal), samt fokus på labyrintsansen. Denne stimuleres ved at rulle, dreje, gynge, få hovedet i bevægelse, så væskerne i ørene bevæges rundt mm. Se desuden afsnit 1.6 *Udeliv og motorik*. Kroppen skal kunne det hele. Derfor forsøger vi at veksle vores aktivitetstilbud med forskellige muligheder for dette. I de aktiviteter børnene finder på, men også i de voksne igangsatte aktiviteter, har vi fokus på, at bruge os selv som forbilleder. Krop imiterer krop. Børnene skal se de voksne bruge deres kroppe på forskellig vis, for selv at få lyst til at gøre det samme. Vi er motoriske rollemønstre, og vores engagement og begejstring forplanter sig til børnene, og omvendt. Det kan både være i høj aktivitet og i afslappende aktivitet. Vi klatrer gerne med op i træet, hvis det er der legen og den nærmeste udviklingszone er, men understøtter og respekterer samtidigt børnenes ret til at lege –uden at vi tager del i legen, da det er i legen at barnet øver sig på livet. Naturen er en vigtig medspiller i vores arbejde med motorik. Vi har det bedste motorikrum til rådighed, og bruger det flittigt. Hvad end det drejer sig om den kropslige læring, der er i at gå langt på forskellige underlag, at klatre i træer, strække sig for at nå det bedste æble på træet, trille på skrænter, hænge med hovedet nedad, krølle sig sammen som en mus i et hul, blive gennemblødt, dreje rundt og rundt, rive sit knæ, læne sig op ad vinden, skubbe en kammerat op ad en bakke, føle en edderkop på hånden eller i håret, er naturen det bedste øverum!

4.5. Dagsrytme i Børnehaven

4.5.1 Morgen i børnehaven.

Vi modtager børnene på legepladsen året rundt. I den kolde og mørke tid samles vi typisk under vores halvtage (med varmelamper) på legepladsen, hvor der finder små aktiviteter sted. Nogle børn finder tryghed i at starte dagen på denne måde, mens andre er klar til at tage legepladsen i brug fra første færd. Vi prioriterer, at alle skal have en god start på dagen, og vi tager os tid til at sige godmorgen og at vinke sammen med de børn, der har behov for det. Nogle børn springer direkte ind i dagen med kammeraterne og har ikke brug for specielt meget støtte i overgangen, mens andre i perioder kan have brug for hjælp, til at komme godt i gang med dagen. Vi anerkender dette behov, og tager os tiden til at møde barnet i dets følelser, samt at hjælpe det videre når det er klar. Vi ved, at visuelle strukturer fungerer som god støtte for rigtig mange børn, og derfor hænger der små billedserier under halvtage, hvor morgenens (og eftermiddagens) forløb tydeliggøres. Ligeledes har vi laminerede billeder hængende som inspiration til, hvad de forskellige steder kan bruges til. Se også afsnit 4.2 *Rutiner og forudsigelighed*

4.5.2 I Mariendal.

I Mariendal starter vi dagen med en samling, så vi alle når at "lande", før denne del af dagen går i gang. Vi har samling i grupperne med fokus på fælles styret opmærksomhed og turtagning, samt

de generelle sociale kompetencer, som kommer i spil, når man skal regulere sig selv ind i en sådan kontekst. Indholdet i samlingen varierer ift. børnegruppens forudsætninger og behov og kan blandt andet være sange, rammesatte lege, snak om vejr, vind og årstiden, oplevelser vi har haft sammen og hver for sig, samt præsentation af dagens videre forløb. Det har stor værdi for børnene, at de her forberedes på dagens program og får mulighed for at vælge sig ind på forskellige lege eller med en bestemt legekammerat. Vi forsøger så vidt muligt at drage børnenes ønsker ind i dagens beslutninger for derved at lade dem mærke demokratiske processer og bevidstgøre dem om dette samfundsbegreb.

4.5.3 Legepladsen og ture.

De fleste dage vil grundstrukturen være, at vi leger på legepladsen i Mariendal. Vores legeplads er rummelig og indbyder til mange forskellige slags leg. På legepladsen er det primære fokus at LEGE. Her danner børnene venskaber på kryds og tværs af aldersgrupper, køn og gruppe. Det er i legen, at barnet øver sig på livet. Her bearbejdes og forstås verden ud fra barnets perspektiv. Derfor arbejder vi på, at alle børn kan deltage i børnefællesskaberne på forskellig vis og fordybe sig i lege, alene og med hinanden. I legen bearbejdes og forstås verden ud fra barnets perspektiv. Vi arbejder på, at alle børn kan deltage i lege på forskellig vis, og giver rum til fordybelse i leg, alene og i fællesskab. Vi leger både "klassiske" udelege, og trækker de lege som typisk vil forgå inde, med ud på legepladsen. I praksis er vi kun inde for at gå på toilet og vaske hænder, eller hvis der er en pædagogisk aktivitet, som ikke kan gennemføres udenfor.

Vi går på ture i det omfang, det er muligt - gerne et par gange om ugen. Det kan både være i små og store grupper, af kort eller længere varighed, til kendte og ukendte steder, med forudbestemt fokus og spontant opståede ideer. På ture bliver børnenes relationer til hinanden udfordret, og nye legerelationer kommer i spil. Vi oplever ofte, at de børn, som har meget energi, bruger den mere konstruktivt, når vi er på tur, og at børnene vokser med den opgave, det er selv at regulere sig, finde på og indgå i sociale sammenhænge i frie rammer.

I løbet af en børnehavedag er der meget at forholde sig til. Børnene kan få for mange sanseindtryk og stimuli, derfor er det vigtigt også at kunne trække sig fra fællesskabet i perioder. Vi forsøger at lægge mærke til, om det enkelte barn selv er god til på en hensigtsmæssig måde at tage sine pauser, eller om vi skal hjælpe det. Det er altid en vurdering, vi sætter i lyset af barnets generelle trivsel. Vi holder også øje med, hvordan det enkelte barn er udfordret i legerelationen, om det kan forhandle, og hvordan det gør det. De børn der har brug for en særlig indsats for at styrke forskellige kompetencer, laver vi særlige handleplaner for.

4.6 Traditioner

I løbet af året har vi mange traditioner, som vi værner om, da disse i høj grad er med til at definere os. Vi oplever, at de tilbagevendende begivenheder fordrer både følelsen af ejerskab, sammenhæng og tilhørsforhold for både børn og forældre i vores gruppe. Det kan fx være de forskellige sæsonbetingede aktiviteter fx juleri, anemonetur til Hørret skov, maddage, krabbetur til

Norsminde havn og Fastelavn. Desuden de årlige sommer- og julefester, som er for alle børn og familier i Mårslet Skovbørnehus, og som afholdes i Mariendal.